

V Brně, dne 17. 10. 2019

Stanovisko Komise konzervátorů-restaurátorů Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s., k podmínkám používání dusíku pro desinfekci předmětů kulturního dědictví

Metoda řízené anoxické atmosféry, využívající dusík pro snížení koncentrace kyslíku v uzavřeném prostoru (většinou plynotěsných boxech) na hodnoty, při kterých dochází k usmrcení nebezpečných organismů, patří mezi dlouhodobě odzkoušené a doporučované konzervátorské technologie (Tento způsob ošetření je doporučován i na základě ČSN EN 16790 *Ochrana kulturního dědictví – Komplexní ochrana před škůdci*). Jedná se o efektivní a bezpečnou metodu, která je šetrná vůči ošetřovaným materiálům i okolnímu prostředí (je ekologicky nezávadná). V současné době je metoda anoxické atmosféry s dusíkem zavedena ve třech českých muzejních institucích. Existuje ale reálný záměr rozšiřovat tuto metodu i v dalších muzeích, galeriích a knihovnách jako součást karanténních postupů ochrany citlivých organických materiálů.

V návaznosti na platnost **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012, o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání**, upozornila Mezinárodní rada muzeí ICOM na legislativní a procedurální omezení používání dusíku jako biocidního přípravku (Appeal on the European ban on the use of nitrogen for disinfection, from September 2019), která mají významný dopad i v oblasti integrované péče o kulturní dědictví před biologickými škůdci (integrated pest management). Podle přílohy č. 1 tohoto nařízení je dusík schválenou účinnou biocidní látkou, kterou lze použít pouze v omezeném množství ve spojení s nádobami určenými k okamžitému použití. Tudiž všechny biocidní přípravky, obsahující dusík jako účinnou látku, musí být povoleny v souladu s tímto nařízením pro jejich dodávání na trh a používání.

V této věci se Český výbor ICOM obrátil na Asociaci muzeí a galerií České republiky, z. s. (AMG), resp. její odbornou Komisi konzervátorů-restaurátorů AMG s žádostí o vypracování profesního stanoviska v této záležitosti. Za tímto účelem proběhla širší odborná diskuze členů Komise a dalších specialistů ve spolupráci s legislativním odborem Národního památkového ústavu a zástupci oddělení chemických látek a biocidních přípravků Ministerstva zdravotnictví ČR s cílem vzájemně si vyjasnit reálné možnosti optimalizace podmínek používání dusíku v kulturních institucích. Na základě jednání uskutečněného mezi zástupci Komise konzervátorů-restaurátorů AMG a odboru chemických látek a biocidních přípravků Ministerstva zdravotnictví ČR¹ dne 15. 10. 2019 v Praze bylo doporučeno postupovat následovně:

- Pro operativní řešení situace v ČR je nutné zajistit vzájemné uznání biocidního přípravku „Rentokil N2 Controlled Atmosphere“ – doposud jediného v EU autorizovaného biocidního přípravku vhodného pro technologii anoxické atmosféry.
- Za účelem doplnění přílohy č. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 o dusík jako účinnou biocidní látku ve spojení i s „generátory dusíku in situ“ není uplatnění výjimky dle čl. 55 odst. 3) považováno za vhodné řešení², jelikož i tento způsob vyžaduje následné podání žádosti o povolení biocidního přípravku (což musí učinit konkrétní firma či

¹ V České republice je věcným gestorem pro oblast biocidů Ministerstvo zdravotnictví ČR.

² Použití výjimky dle čl. 55 odst. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012, o dodávání biocidních přípravků na trh a jejich používání, je doporučováno v rámci prohlášení „Appeal on the European ban on the use of nitrogen for disinfection“ Mezinárodní radou muzeí ICOM.

dodavatel a navíc tato výjimka platí pouze na dobu omezenou, zpravidla 5 let) a nepřináší tedy v konečném důsledku jednodušší východisko. Ve smyslu doplnění přílohy č. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 528/2012 o generátory dusíku in situ lze postupovat i ve standardním režimu zjednodušeného postupu povolování.

- V návaznosti na výše uvedené se jeví jako žádoucí iniciovat zvýšenou poptávku ze strany členů ICOM a členů evropských muzejních i dalších asociací, sdružujících sbírkotvorné instituce u potencionálních dodavatelů a rozšíření jejich působnosti v oblasti dodávání dusíku jako biocidního přípravku na trh (např. lze podporovat způsob posouzení technických ekvivalentů jednotlivých výrobků).

Komise konzervátorů-restaurátorů AMG si je vědoma toho, že stávající legislativní úprava, vztahující se k používání biocidních přípravků je pro potřebu dlouhodobé péče o kulturní dědictví velmi omezující.

V současné době je použití metody řízené anoxické atmosféry ve spojení s nádobami určenými k okamžitému použití možné pouze přes jediného zahraničního dodavatele. Ekonomicky a operativně efektivnější aplikace ve spojení s generátory dusíku in situ není v praxi v zásadě povolena.

Vzhledem k tomu, že uvedená technologie ošetření kulturního dědictví dusíkem má řadu nezpochybnitelných výhod (lze ji použít pro většinu typu sbírkových předmětů, je účinná vůči všem vývojovým stádiím škodlivého hmyzu, je jednoduchá, rychlá, finančně dostupná a umožňuje aplikace v muzejních i dalších sbírkotvorných institucích nezávisle od soukromých dodavatelů) a neexistuje její vhodná alternativa, bude Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s., a její odborná Komise konzervátorů-restaurátorů AMG i nadále ve spolupráci s Českým výborem ICOM a dalšími subjekty usilovat také za podpory Ministerstva kultury ČR o hledání trvalého řešení.

Cílem potřebné změny by měla být re-klasifikace dusíku jako účinné biocidní látky pro potřebu ochrany kulturního dědictví a úplné vyjmutí této bezpečné a velmi efektivní metody ze současné legislativní úpravy biocidů.

Mgr. Irena Chovančíková
předsedkyně Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s. (AMG)

Ing. Ivo Štěpánek
předseda Komise konzervátorů-restaurátorů AMG

Stanovisko zpracovali:

Ing. Alena Selucká (Technické muzeum v Brně, Metodické centrum konzervace), Ing. Jindřiška Drozenová (Muzeum hl. m. Prahy), Mgr. Markéta Šimčíková (Národní muzeum v přírodě), doc. Dr. Ing. Michal Ďurovič (Vysoká škola chemicko-technologická, Ústav chemické technologie restaurování památek)

Na vědomí:

Generální ředitelství NPÚ, Český výbor ICOM, Generální ředitelství ICOM, Ministerstvo zdravotnictví ČR – Oddělení chemických látek a biocidů, Ministerstvo kultury ČR – Odbor muzeí, Unie zaměstnavatelských svazů ČR, NEMO (The Network of European Museum Organisations), Český komitét Modrého štítu a jeho signatáři

---

Předsedkyně AMG: Mgr. Irena Chovančíková
Asociace muzeí a galerií ČR, z. s.
Jindřišská 901/5, 110 00 Praha 1
tel.: +420 224 210 037–9
e-mail: amg@cz-museums.cz

Předseda Komise KR AMG: Ing. Ivo Štěpánek
Technické muzeum v Brně
Purkyňova 105, 612 00 Brno
tel.: +420 541 421 405
e-mail: stepanek@tmbno.cz